

Dansk Skolemuseum 2003'

Af Keld Grinder-Hansen

Museets mål i 2003 var en konsolidering og videreudvikling af sin position som Danmarks hovedmuseum for skole- og uddannelseshistorie inden for de eksisterende – alt for snævre – økonomiske rammer. Museet har atter i år haft skiftende særudstillinger, samtidig med at arbejdet med forbedringer af de permanente udstillinger er fortsat. Museets omfattende skolehistoriske bibliotek blev færdigindrettet i 2003, ligesom den grundlæggende organisering af nær- og fjernmagasinerne blev fuldført.

Dansk Skolemuseums formål og vision

I foråret 2003 arbejdede Dansk Skolemuseum med at præcisere sit formål og idégrundlag (mission og vision) og formulere strategiplaner for museets virksomhed. Disse papirer blev fremlagt på et ekstraordinært bestyrelsesmøde i juni måned og vedtaget af bestyrelsen. Nedenfor gengives museets nyformulerede formålsparagraf og overordnede vision for driften i de kommende år:

Formål

Institutionens formål er at sikre, registrere og udbygge den Skolehistoriske Samling og eventuelt andre samlinger som en kilde til viden om den danske skoles historie.

Det indgår også som led i institutionens formål at tilvejebringe lovgrundlag for at sikre Dansk Skolemuseums position som hovedmuseum for uddannelses- og skolehistorie.

Vision

Det er bestyrelsens ambition, at Dansk Skolemuseum skal indtage en position blandt verdens bedste skole- og uddannelseshistoriske museer.

1. Centralmuseum

Dansk Skolemuseum skal fungere som et professionelt drevet centralmuseum for uddannelses- og skolehistorie. Museet skal besidde en grundlæggende faglig ekspertise, der muliggør indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling på højt niveau. Museet skal tilbyde konsulentvirksomhed og koordinering inden for fagområdet skole- og uddannelseshistorie og etablere netværk i ind- og udland med samlinger, arkiver, forskere og andre fagfolk inden for undervisningsverdenen.

2. Kulturcenter

Dansk Skolemuseum skal på et historisk fagligt grundlag fungere som et aktivt og bredt engageret kultur- og videnscenter, der tager del i de aktuelle skolehistoriske debatter, og gennem sin forskning og formidling være med til at sætte fokus på centrale uddannelsesmæssige spørgsmål.

Museet skal på én gang være en forskningsinstitution med højt fagligt niveau og have en stor folkelig appel. Museet skal tilbyde mangfoldige og mangeartede aktiviteter af væsentlig kvalitet, der henvender sig til mange brugergrupper.

Forbedringer af de permanente udstillinger

I 2003 fortsatte arbejdet med at forbedre de eksisterende grundudstillinger. I efteråret 2003 færdiggjordes en introduktionsudstilling til den danske skolehistorie i stueetagen. Desuden nyindrettes en udstilling om fagene dansk og regning på 1. salen.

Særudstillinger

I 2003 vistes tre særudstillinger:

Kunsten i Skolen

I perioden 1. februar til 1. maj 2003 vistes en særudstilling af grafiske originaltryk fra institutionen Kunst i Skolen. Institutionen blev stiftet i 1952 af fremtrædende skolefolk, politikere og billedkunstnere. Formålet var »at vække og fremme interessen for tidens kunst i skoler og andre undervisningsinstitutioner«. Institutionen bestilte grafiske originalarbejder hos kunstnere, som for en rimelig pris blev tilbudt landets skoler og seminarier. Initiativet blev en umiddelbar succes, som kom til at strække sig over de næste 40 år. I denne periode blev der leveret godt 15.500 billeder til skoler overalt i landet. Omkring 100 danske billedkunstnere var bidragsydere, heriblandt nogle af den periodes største billedkunstnere – Henry Heerup, Oluf Høst, Egill Jacobsen, Asger Jorn og Hans Scherfig for blot at nævne nogle få. I 1992 nedlagdes Kunst i skolen, og i 1999 blev foreningens samling af grafiske originaltryk overdraget til Dansk Skolemuseum. Efter særudstillingens afslutning blev en række af de grafiske arbejder ophængt i museets reception.

På sporet af fortiden – Oldtiden i undervisningen

I perioden 15. maj til 22. oktober vistes særudstillingen »På sporet af fortiden – Oldtiden i undervisningen«. Udstillingen skildrede, hvordan den danske oldtid er blevet opfattet og formidlet i undervisningen gennem 200 år, med et perspektiv mod udviklingen i vore nabolande, især Tyskland.

Det blev demonstreret, hvordan myterne om oldtiden – f.eks. »den tapre danske viking« – har været brugt i skolen og i det omgivne samfund. Udstillingen indeholdt udsnit af undervisningsmidler, der blev anvendt i oldtidsundervisningen – lærebøger, anskuelsesbilleder og samlinger af oldsager. Udstillingen var tilrettelagt af stud.mag. Søren Skriver Tillisch.

Gymnasiet under forandring. Faglighed og almindannelse i det højere skolevæsen 1903-2003

Den 13. november 2003 åbnes en særudstilling om gymnasieskolens historie af undervisningsminister Ulla Tørnæs. Anledningen var dobbelt – den nye gymnasiereform og 100-året for lov om Højere Almenskoler af 1903. Særudstillingen giver et reflekterende overblik over gymnasiets udvikling gennem 100 år og bidrager til forståelsen af historiske betingelser for den indgåede gymnasiereform. Udgangspunktet tages i den nye gymnasiereform med diskussion af, hvad den nye reform kommer til at betyde for gymnasieskolens udvikling i de kommende årtier. Udstillingen skildrer mellem-, real- og gymnasieskolens historie i tekst, billeder, film og lydoptagelser og et righoldigt genstandsmateriale, som fremskaffes fra udvalgte gymnasier og gamle realskoler via lokale kontaktpersoner samt fra Dansk Skolemuseums egne samlinger. I forbindelse med åbningen afholdes et minikonference om gymnasieskolens historie i Københavns Universitets festsal, arrangeret af Dansk Institut for Gymnasiepædagogik på Syddansk Universitet. Udstillingen vises frem til 1. april 2004.

Jonstrup Samlingen

Den 14. september 2002 åbnede en særudstilling om Jonstrup Statsseminariums historie igennem 200 år – 1790-1990 på Jonstrup Gl. Seminarium i Værløse Kommune (Jonstrupvej 288, opgang E). Udstillingen har i 2003 haft ordinært åben første søndag i måneden kl. 14-16 eller efter aftale med Dansk Skolemuseum (i alt fem arrangementer). Udstillingen er etableret og administreres af Dansk Skolemuseum. Museet holdes åbent med bistand af en gruppe frivillige »Jonstrupper«.

Tilvæksten til museets samlinger

I løbet af året har museet modtaget skolehistoriske genstande fra skoler og privatpersoner. Specielt antallet af ældre skolebogsmateriale er vokset så kraftigt, at det har været nødvendigt at sætte et midlertidigt stop for modtagelse af skolebøger, hvis disse ikke indgår i en særlig interessant skolehistorisk sammenhæng. Fra årets nyere hvervelser skal fremhæves interiøret fra et ca. 60 år gammelt fysik- og kemilokale på Ingrid Jespersens Gymnasieskole samt lærer Jens P.P. Degnbols (1880-1952) omfattende lærersamling, opbygget i hans tid som lærer på Neder Donnerup Skole ved Give fra 1906 til 1952. Denne omfattende samling indeholder bl.a. geologi, biologiske præparater, skeletter og udstoppede dyr, forhistoriske genstande og etnografika. Med samlingen fulgte de originale skabe og vitriner. Samlingen blev overdraget Dansk Skolemuseum af overlærer Lejf Degnbol.

I forbindelse med gymnasieudstillingen iværksattes en genstandsindsamling fra gymnasieskoler.

Registrering af samlingerne

I 2002 registreredes 1.555 genstande, fordelt på 65 sager. Det er tilstræbt, at nyindkomne genstande registreres før magasinering. Målet for 2003 var en fortsat genstandsregistrering på niveau med 2002, dvs. ca. 1.700 genstande. Den retrospektive inddatering har koncentreret sig om udvalgte genstande, specielt i forbindelse med

udlån eller etablering af særudstillinger. Efter flere års forgæves venten på implementeringen af DMI's Windows-version besluttedes det at fortsætte den elektroniske genstandsregistrering i DMI's Dos-version, indtil Kulturarvsstyrelsens nye genstandsdatabase Regin er etableret.

Magasinforhold

Museet råder over to fjernmagasiner i kælderen under Tingbjerg Skole på i alt 500 m² ud over de to nærmagasinrum i forbindelse med udstillingerne. I 2003 færdig-etableredes det andet magasinrum i Tingbjerg, og omflytningen af genstande fra nær- til fjernmagasin afsluttedes, sådan at en permanent pladsregistratur for museets magasiner kan udformes. I tilknytning til nærmagasinerne er indrettet et særligt registreringslokale.

Forespørgsler og udlån

Dansk Skolemuseum fungerer i stigende grad som et videnscenter, hvor skolehistoriske spørgsmål kan blive belyst og perspektiveret. De faglige henvendelser kommer fra en bred vifte af brugere – elever og studerende fra folkeskoler, gymnasier, seminarier og universiteter, forskere fra ind- og udland, journalister samt det almindelig interesserede publikum, der f.eks. gerne vil vide, »hvornår man ophørte med at gå i skole om lørdagen«, eller »hvorfor eksamensbordet er grønt«. Museets genstandsmateriale, specielt planche- og billedsamlingen, er meget efterspurgt af forlag, billedredaktører og forfattere, ligesom samlingerne og ikke mindst skolestuen har været benyttet ved reklamefilm, fjernsyns- og filmoptagelser. Museet har jævnligt udlånt genstande til andre museer, skoler og undervisningsinstitutioner.

Bibliotek

Ved ansættelse af Susanne Hvilsom i jobtræning som bibliotekar fra begyndelsen af 2003 kunne arbejdet med en systematisk opstilling af museets præsensbibliotek genoptages og blive afsluttet ved udgangen af juli måned.

Formidling/undervisning

Det samlede besøgstal for 2002 blev på 11.203, dvs. noget mindre end i 2001. Vurderet på første halvår af 2003 bliver besøgstallet næppe højere i 2003.

Museets åbningstider har i 2003 fremdeles været: mandag-fredag 10-16, lørdag lukket og søndag 12-16. Museets entré var frem til 1. september 2003: 25 kr. for voksne, 15 kr. for børn og 20 kr. for deltagere i grupper på over ti. Efter 1. september 2003 forhøjedes billetprisen til 30 kr. for voksne, 20 kr. for børn og 25 kr. for deltagere i grupper over ti. Klasser og grupper fra børne- og ungdomsuddannelser har gratis adgang, medens elever fra voksenuddannelser skal betale entré på museet.

Museet har med hjælp fra museets gruppe af frivillige fortsat kunnet tilbyde rundvisninger og besøg i »den gamle skolestue« for børne- og voksengrupper.

Stud.mag. Amalie Budtz Andersen var i foråret 2003 i praktik på Dansk Skolemuseum, hvor hun udarbejdede et undervisningsmateriale med lærervejledning om emnet »Dreng/pige i skolen«, beregnet for 5. til 6.-klassetrin i folkeskolen.

Stud.mag. Charlotte Kjærsgaard Nielsen og stud.mag. Kathrine Selch var i praktik foråret 2003, hvor de udviklede et historisk undervisningstilbud: »Historie Workshop 1864«. Det er et tilbud til gymnasieklasser om produktion af egen udstilling på museet om den anden Slesvigske Krig i 1864. Ud fra to sæt identiske genstande, bestående af originalgenstande indlånt fra Sønderborg Slot (geværer, patroner, feltflasker m.m.), fotokopier af billeder, tekster og skillingsviser skal klassen, opdelt i to arbejdsgrupper, skabe to forskellige udstillinger om emnet. Formålet med projektet er at bibringe eleverne en forståelse dels for musealt arbejde med udstillinger, dels for subjektive elementer i formidling af historie. Workshopen tager i alt 3-3½ time at gennemføre. »Historie Workshop 1864« blev i juni 2003 afprøvet på to gymnasieklasser med fint resultat. »Historie Workshop 1864« vil herefter indgå som et undervisningstilbud til gymnasiernes historieundervisning.

Hjemmeside

Dansk Skolemuseums hjemmeside er videreudviklet i 2003 med et mere brugervenligt design, og der arbejdes løbende med at lægge relevante skolehistoriske informationer og billedmateriale ud på museets hjemmeside. Web-ansvarlig er museumsinspektør Rune Clausen.

Samarbejde og kontakter

Museet er medlem af Museumsrådet for København og Frederiksberg og Dansk Kulturhistorisk Museumsforening (DKM). Museets medarbejdere deltager i DKM's møder og arrangementer.

Keld Grinder-Hansen er medlem af følgende selskabers bestyrelser: Selskabet for dansk Skolehistorie og Hoven Skolemuseum og desuden medlem af Undervisningsministeriets skolebogsprisindevalg.

Forskning og formidling

I løbet af året har Dansk Skolemuseum haft besøg af en række skolehistoriske forskere, ligesom museet har besvaret en række elektroniske forespørgsler af faglig karakter fra ind- og udland.

I 2003 fortsatte Dansk Skolemuseum samarbejdet med Danmarks Privatskoleforening om at skabe økonomisk grundlag for projektet »Danmarks realskoles historie«, der også skal resultere i et grundlæggende værk om emnet. I skrivende stund forventes projektet påbegyndt i januar 2004.

Keld Grinder-Hansen har i løbet af året holdt en række skolehistoriske foredrag for seminarieklasser og universitetshold på Dansk Skolemuseum. Han har deltaget i to fjernsynsudsendelser og fire radioudsendelser og kommenteret skolehistoriske spørgsmål i dagspressen. I januar 2003 var Keld Grinder-Hansen på en studietur til Sydafrika, hvor han skulle besøge skoler, forskere og embedsmænd i det sydafrikanske undervisningsministerium med henblik på en særudstilling om sydafrikansk skoleliv: processen fra apartheid til demokrati. Udstillingen planlægges vist på Dansk Skolemuseum i 2005.

Andre aktiviteter på Dansk Skolemuseum

Den 12. maj 2003 afholdt De Radikale, Københavns Amt, et debatmøde om »Folkeskolens fremtid« på Dansk Skolemuseum. Paneldeltagere var Marianne Jelved (MF, RV), Gitte Lillelund Bech (MF, Venstre), professor Niels Egelund, Danmarks Pædagogiske Universitet og formand Jan Trojborg, Københavns Lærerforening. Ca. 80 tilhørere overværede den livlige debat.

Overrækkelse af året skolebogspris fandt sted den 23. maj på Dansk Skolemuseum.

Dansk Skolemuseums Rådgivende Komité

Omkring 30 institutioner og organisationer er medlem af Dansk Skolemuseums Rådgivende Komité. De bidrog med i alt 65.200 kr. i støttebeløb i 2002. I efteråret 2003 forventes en revision af den rådgivende komités organisering. En venneforening ventes oprettet.

Museets økonomi

Museets basisbudget forblev uforandret i 2003 for femte år i træk. Da museets tilskud ikke er pristalsreguleret, har det betydet en reel nedgang i museets midler. Derimod opnåede museet pæn fondsstøtte til en række projekter. I 2002 modtog museet 313.500 kr. i ekstraordinære tilskud. I 2003 forventes fondstilsbud at blive lidt mindre, afhængigt af støtten til gymnasieudstillingen.

Følgende fonde og institutioner har i skrivende stund givet tilsagn om økonomisk støtte til projekter på Dansk Skolemuseum 2003:

Landsdommer V. Gieses Legat
Alfred Goods Fond
Danmarks Privatskoleforening
Undervisningsministeriets tips- og lottomidler

Museets organisation

Museet blev stiftet i oktober 1995. Stifterne var Danmarks Lærerforening, Lærerstandens Brandforsikring og Undervisningsministeriet. Museet er en selvejende institution med egen bestyrelse. Samlingerne er ejet af Undervisningsministeriet.

Museets personale

Museumsleder, ph.d. Keld Grinder-Hansen
Museumsinspektør, cand.mag. Åse Højlund Nielsen (orlov)
Cand.mag. Rune Clausen (ansat pr. 1. januar 2003)
Forvalter Philip Davies
Rengøringsassistent Ying Li
Konsulent, mag.art. Christian Glenstrup
Receptionist Barbara Grut (ansat pr. 1. maj 2002),
Bibliotekar Susanne Ingemann Hvilsom (ansat pr. 2. januar 2003)
Museumsassistent Flemming Ingemann Høgstoft (ansat d. 1. april 2003)

Herudover var følgende personer tilknyttet museet som frivillig, ulønnet arbejdskraft: Erland Andersen, Sven Bang, Brita Bjørling Johannsen, Jane Dahl, Jørgen Duus, Kaj Garulf, Aase Høj, Jørgen Jensen, Finn Jørgensen, Britta Kragelund, Mogens Laursen, Lissa Nicolajsen, Helge Petersen, Jørgen Pedersen, Finn Reindahl, Lilian Scheel, Else Schou, Jens Peder Skov og Inger Tegllund-Jensen.

Museets frivillige har som de tidligere år gjort en stor indsats med at registrere museumsgenstande og ikke mindst formidle skolehistorien til museets besøgende. Der afholdtes i løbet af året månedlige orienteringsmøder for museets frivillige medarbejdere.

Museets bestyrelse

Formand Jørgen Jensen, udpeget af Lærerstandens Brandforsikring; næstformand Anders Bondo Christensen, udpeget af Danmarks Lærerforening; tidligere undervisningsdirektør Holger Knudsen, udpeget af undervisningsministeren; formand Gorm Leschly, Gymnasieskolernes Lærerforening, udpeget af Danske Skolemuseums Rådgivende Komité; direktør Carsten U. Larsen, Nationalmuseet; professor, dr.pæd. Vagn Skovgaard-Petersen, udpeget af Selskabet for Dansk Skolehistorie og prorektor Nils Holdgaard Sørensen, udpeget af Danmarks Pædagogiske Universitet.

Noter

1. Manuskript afsluttet den 20. august 2003.

Keld Grinder-Hansen. (f. 1959). Cand.-mag. i historie og etnologi. ph.d. 1996. Leder af Dansk Skolemuseum fra 1997.